

Bijlage 5 Financieel crisisplan

Deze bijlage is helemaal achteraan bijgevoegd om te voorkomen dat de pagina nummering onduidelijkheden geeft.

Het financieel crisisplan is een zelfstandig document, vastgesteld door het bestuur op 17 juni 2015 en geactualiseerd op 20 maart 2018.

Financieel Crisisplan

Versie 1.0
 17 juni 2015
Auteur: Pensioenbureau
Status: vastgesteld door het bestuur

Geactualiseerd op 20 maart 2018

Inleiding

Dit financieel crisisplan bevat een beschrijving van maatregelen die het bestuur van Stichting Pensioenfonds HaskoningDHV (verder genoemd: het fonds) op korte termijn effectief zou kunnen inzetten als de dekkingsgraad zich bevindt op, of zeer snel beweegt richting, kritische waarden waardoor het realiseren van de doelstelling van het fonds in gevaar komt. Het bestuur heeft diverse crisissituaties en het palet van mogelijke maatregelen in beeld gebracht. Het bestuur is daardoor beter voorbereid, waardoor het in staat is om adequater in te spelen op die situaties. Het bestuur zal de maatregelen altijd afstemmen op de aard van de crisis en de omstandigheden van dat moment.

Een financieel crisisplan loopt vooruit op eventuele crisissituaties en hoe een fonds in dergelijke situaties kan handelen. Het financieel crisisplan beschrijft niet wat het fonds in een actuele situatie doet om uit een tekortsituatie te komen. Het bestuur zal in voorkomende situaties naar bevind van zaken handelen en op grond daarvan een herstelplan opstellen. (Het financieel crisisplan kan gezien worden als ex-ante herstelplan.)

Het financieel crisisplan is opgesteld conform de richtlijnen artikel 145 Pensioenwet en artikel 29b van het Besluit financieel Toetsingskader Pensioenfondsen (2014). Omdat het fonds een CDC-regeling uitvoert volstaat een beknopt crisisplan.

In het crisisplan is aangegeven wanneer er sprake is van een crisis en in welke situaties sprake is van een opschalingsmoment. Deze situaties zijn afhankelijk van de actuele (beleids)dekkingsgraad. Voor compartiment SPH kan dit nog niet ingevuld worden.

Het compartiment SPH bestaat financieel uit twee gedeelten, de pensioenuitvoeringsovereenkomst bij Nationale-Nederlanden en een gedeelte in eigen beheer. De pensioenuitvoeringsovereenkomst omvat alle pensioenen die zijn opgebouwd tot en met 31 december 2014 in het met Nationale-Nederlanden afgesloten contract. Het eigen-beheer-gedeelte omvat alle pensioenen die vanaf 1 januari 2015 in eigen beheer worden opgebouwd, in de nieuwe pensioenregeling bij ons eigen fonds. Dit maakt dat het compartiment SPH een hybride karakter heeft.

Sinds 1 januari 2015 is het nFTK van kracht. Voor hybride pensioenfondsen is de uitwerking hiervan nog niet duidelijk. Het is voor het bestuur dan ook nog niet mogelijk om de actuele officiële (beleids)dekkingsgraad vast te stellen. Wij kunnen de dekkingsgraad pas uitrekenen nadat De Nederlandsche Bank heeft aangegeven hoe we de regels moeten toepassen voor het compartiment SPH. Dit heeft tot gevolg dat het bestuur nog geen berekeningen kan uitvoeren om de (beleids)dekkingsgraad vast te stellen die voor invulling van dit financieel crisisplan van belang zijn. Zodra duidelijkheid is hoe de (beleids)dekkingsgraad moet worden berekend, wordt dit crisisplan op dit punt gedetailleerd.

In de tussentijd beoordeelt het bestuur de financiële positie van het compartiment SPH naar eigen inzicht. Als er, naar het oordeel van het bestuur, sprake is van een crisis of een kritische situatie, dan handelt het bestuur conform onderliggend crisisplan.

Organisatie

Pensioenfonds HaskoningDHV is een ondernemingspensioenfonds in de zin van artikel 1 van de Pensioenwet. Het fonds is een zogenoemd multi-OPF met twee compartimenten, compartiment Stichting Pensioenfonds Haskoning (SPH) en compartiment Stichting Pensioenfonds DHV (SPDHV). Beide compartimenten hebben juridisch gescheiden vermogens.

Het (dagelijks) beleid van het fonds wordt bepaald door het bestuur, voor wat betreft financiële aangelegenheden geadviseerd door een aantal commissies.

Entiteit	Verantwoordelijkheid	Vergaderfrequentie
Bestuur	Eindverantwoordelijk voor beleid fonds	tien keer per jaar
Dagelijks bestuur	Vorbereiden van bestuursbesluiten en het toezien op uitwerken en uitvoeren van genomen besluiten.	tweewekelijks
Beleggings Advies Commissie	Adviseren over de beleggingsaangelegenheden in brede zin. Vorbereidende en adviserende rol voor het strategische <i>beleggings</i> beleid. Verantwoordelijk voor de uitvoering strategische beleggingsbeleid.	acht tot tien keer per jaar
Risico Advies Commissie	Adviseren over het integrale risicomanagement. Vorbereidende en adviserende rol voor het strategische beleid. Verantwoordelijk voor de uitvoering van het risicomanagement.	tweemaandelijks

Het bestuur streeft ernaar dat voor beide compartimenten hetzelfde beleid kan worden uitgevoerd. Doordat de financiële positie en de uitvoeringsvorm¹ van beide compartimenten verschilt, kunnen gelijke beleidsuitgangspunten leiden tot een andere uitwerking.

Crisis – kritische situaties

Onderstaande crisislijn geeft een overzicht van verschillende opschalingsmomenten. Naarmate de (beleids)dekkingsgraad daalt, komt een compartiment steeds dichterbij de buurt van een crisis. Voor compartiment SPDHV is dit weergegeven in onderstaand schema. Zoals aangegeven in de inleiding, kan hier voor compartiment SPH nog geen invulling aan worden gegeven.

Het bestuur heeft vier opschalingsmomenten gedefinieerd. Een eerste opschalingsmoment doet zich voor als de beleidsdekkingsgraad daalt onder de vereiste dekkingsgraad. Het fonds is dan in herstel en het bestuur moet een herstelplan indienen bij De Nederlandsche Bank (DNB). De vereiste dekkingsgraad is (voor compartiment SPDHV) 123,8%.

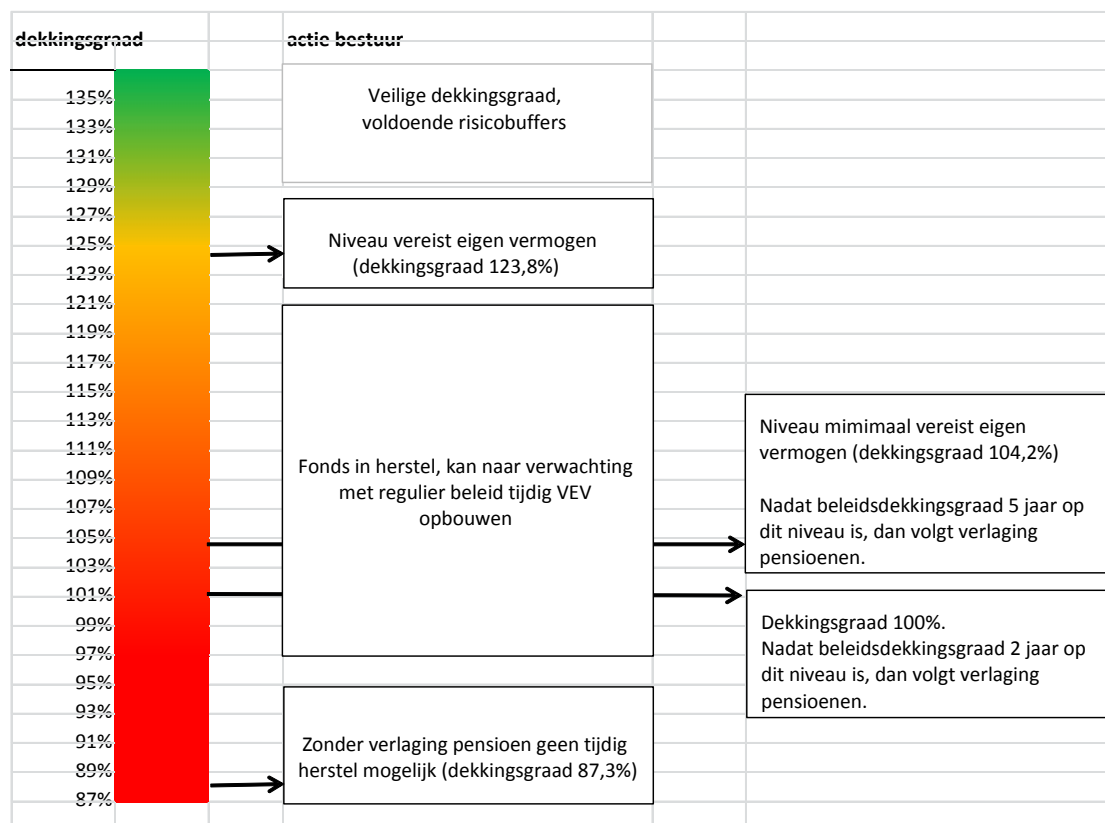
Een tweede opschalingsmoment is de situatie waarbij de beleidsdekkingsgraad lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, voor compartiment SPDHV is dat 104,2%. Het fonds mag maximaal gedurende vijf jaar in deze situatie zitten, dan moet het (aanvullende) maatregelen nemen, waardoor de dekkingsgraad ineens stijgt naar het niveau dat minimaal vereist is.

Het derde opschalingsmoment is de situatie waarbij de beleidsdekkingsgraad lager is dan 100%. Het bestuur heeft besloten dat het fonds maximaal twee jaar in deze situatie wil zitten, dan neemt het maatregelen om de dekkingsgraad naar 100% te laten stijgen.

¹ SPDHV heeft de pensioenverplichtingen volledig in eigen beheer.

SPH heeft een deel van de pensioenverplichtingen verzekerd d.m.v. een pensioenuitvoeringsovereenkomst met Nationale-Nederlanden.

Het laatste opschalingsmoment doet zich voor als de dekkingsgraad zakt onder de kritische dekkingsgraad. Dit is de dekkingsgraad waarbij naar verwachting zonder korten binnen tien jaar nog herstel optreedt tot precies de vereiste beleidsdekkingsgraad (compartiment SPDHV 123,8%). In die situatie vormt het verlagen van pensioen een reëel risico voor (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Dan is er sprake van een crisissituatie. Het niveau van de kritische dekkingsgraad is voor afhankelijk van de rente waarop de pensioenverplichtingen moeten worden berekend, maar ook andere economische omstandighedenspeken hierbij een rol. Per 1 januari 2018 is de kritische dekkingsgraad voor het compartiment SPDHV berekend op 87,3% (zie bijlage 2).

Naast de in deze paragraaf beschreven kritische momenten, kan er sprake zijn van eenmalige gebeurtenissen die zich onverwacht voor doen en die een impact (kunnen) hebben op de financiële situatie van het fonds.

1. Als de dekkingsgraad eenmalig daalt met 5 procentpunt.
2. Als een bestuurslid van mening is dat er sprake is van een crisis.

Als hiervan sprake is, handelt het bestuur conform de paragraaf *Besluitvorming en beheer*.

Beleidskeuzes

Het bestuur heeft een aantal sturingsmiddelen om in te zetten als de financiële situatie daartoe aanleiding geeft. In de bijlage *Maatregelen in crisissituatie* (bijlage 1) zijn die maatregelen opgenomen. Hieruit kan worden afgeleid dat niet alle mogelijk maatregelen bij

het fonds effectief zijn in te zetten. Het fonds heeft effectief de volgende maatregelen beschikbaar om in een crisis bij te sturen.

1. het collectief en op uniforme wijze beperken of niet toekennen van toeslagen;
2. het collectief en op uniforme wijze korten van alle pensioenaanspraken en –rechten.

Toeslagbeleid

In een crisissituatie waarbij duidelijk is dat het fonds, bij uitvoeren van regulier beleid, niet tijdig het vereist eigen vermogen kan bereiken, besluit het bestuur in eerste instantie om geen toeslagen toe te kennen. Door het niet toekennen van toeslagen dragen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in ongeveer gelijke mate (in verhouding tot de aanspraken en collectieve risico's) bij aan herstel van de financiële positie en een haalbaar herstelpad.

Verlagen opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten

Als het niet verlenen van toeslagen naar verwachting onvoldoende resultaat geeft om het vereist eigen vermogen te bereiken, dan zal in tweede instantie een of meerdere kortingen worden aangekondigd.

- Het bestuur zal in situaties waarbij het eigen vermogen van een compartiment lager is dan het vereist eigen vermogen, uitgaan van een hersteltermijn van tien jaar. Kortingen van pensioenen is aan de orde als het vereist eigen vermogen zonder korten niet in tien jaar kan worden bereikt. Een korting wordt evenredig over de herstelperiode verdeeld.
- Als de beleidsdekkingsgraad gedurende maximaal twee jaar lager is dan 100%, worden alle pensioenen verlaagd, zodat de dekkingsgraad 100% wordt. Als de korting hoger zou moeten zijn dan 5%, dan zal die worden beperkt tot 5%.
- Als de beleidsdekkingsgraad gedurende maximaal vijf jaar lager is dan de MVEV-dekkingsgraad (ingevolge wettelijke vereisten), worden alle pensioenen onvoorwaardelijk verlaagd zodat de dekkingsgraad gelijk wordt aan de MVEV-dekkingsgraad. Als de onvoorwaardelijke korting hoger moet zijn dan 5%, dan zal worden de korting gefaseerd uitgevoerd in stappen van maximaal 5% per jaar.
- Als een meerjarige korting, die afzonderlijk lager zijn dan 0,5% per jaar, moet worden doorgevoerd, wordt de periode waarover de korting mag worden uitgesmeerd verkleind, zodat de jaarlijkse korting minimaal 0,5% per jaar wordt.

Door een collectieve en uniforme korting dragen deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden in gelijke mate (in verhouding tot de aanspraken en collectieve risico's) bij aan herstel van de financiële positie en een haalbaar herstelpad.

Met een kortingsmaatregel zal het fonds naar verwachting snel uit de crisissituatie raken. Het fonds komt hiermee weer op een haalbaar herstelpad. Een korting met een bepaald percentage verhoogt de dekkingsgraad zeer effectief met ongeveer hetzelfde percentage.

Besluitvorming / beheer

Het bestuur heeft aan de hand van de maandelijkse (dekkingsgraad)rapportage inzicht in de financiële situatie van het fonds. Uit de informatie die in de rapportage is opgenomen kan het bestuur (of kunnen commissies) afleiden of er een gerede kans bestaat dat het fonds op korte termijn een opschalingsmoment bereikt of in een crisissituatie zal komen. Het bestuur kan in zo'n geval maatregelen (laten) voorbereiden.

Als zich zo'n situatie dreigt voor te doen analyseert het bestuur de situatie en het haalbare herstelpad. Waar nodig vraagt het advies aan de actuaris, vermogensbeheerder e.a. over een mogelijke aanpak. Hierbij zijn de maatregelen die het bestuur in dit plan beschrijft richtinggevend. Resultaat van onderzoek en overleg zijn (voorgenomen) maatregelen die het bestuur neemt.

Kritische situaties

- Het fonds komt in herstel. Als de beleidsdekkingsgraad per einde kwartaal lager is dan de vereiste dekkingsgraad, dan is er sprake van reservetekort. Het bestuur dient dat meteen te melden bij DNB en het verantwoordingsorgaan te informeren. In deze crisissituatie zal het bestuur moeten besluiten welke maatregelen het neemt om te herstellen en moet dit vast leggen in een herstelplan. Een herstelplan moeten binnen drie maanden na kwartaaleinde bij DNB zijn ingediend.

Als het fonds in herstel is, evalueert het bestuur jaarlijks het gerealiseerde herstel. Dit doet het bestuur aan de hand van de beleidsdekkingsgraad aan het einde van het vierde kalenderkwartaal van enig jaar². Als aan het einde in enig (kalender)jaar de vereiste beleidsdekkingsgraad niet is bereikt, zal het bestuur het herstelplan met een haalbaar herstelpad actualiseren en bij de Nederlandsche Bank indienen.

- De situatie kan zich voordoen dat uit evaluatie van het herstelplan blijkt dat de actuele beleidsdekkingsgraad is gedaald tot onder de kritische waarde. Hierdoor is volgens een verwacht haalbaar herstelpad alleen nog tijdig herstel mogelijk als de pensioenaanspraken en – rechten verlaagd worden. Het bestuur moet dat in het geactualiseerde herstelplan verwerken.
- Als blijkt dat de beleidsdekkingsgraad gedurende meer dan twee jaar lager is dan 100%, dan zal het bestuur in het geactualiseerde herstelplan opnemen dat het een korting van maximaal 5% doorvoert, waardoor de dekkingsgraad stijgt (naar 100%).
- Het bestuur moet maatregelen nemen als de jaarlijkse evaluatie van het herstelplan uitwijst dat de actuele beleidsdekkingsgraad voor de vijfde keer lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad³ én de actuele dekkingsgraad ook lager is dan de minimaal vereiste dekkingsgraad. Dan moet het bestuur in het geactualiseerde herstelplan opnemen dat het binnen zes maanden maatregelen neemt, waardoor de dekkingsgraad ineens stijgt naar de naar minimaal vereiste dekkingsgraad.

² Dit is een keuze. De andere mogelijkheid is om te werken met kwartaaleinden die gelijk lopen met het kwartaaleinde waarop het reservetekort is ontstaan.

³ Artikel 141 Pensioenwet

Besluitvorming

Het bestuur vergadert op verzoek van minimaal twee bestuursleden. De reguliere convocatietermijn is twee weken. Als alle bestuursleden aanwezig zijn, of zich hebben afgemeld, wordt geacht aan de voorwaarden voor een rechtsgeldig uitgeschreven vergadering te zijn voldaan.

Voor het nemen van rechtsgeldige besluiten is het vereist dat

- ten minste de helft van de bestuursleden aanwezig of vertegenwoordigd moet zijn, waarbij
- namens beide compartimenten een bestuurslid aanwezig of vertegenwoordigd is én
- in ieder geval een werkgeversvertegenwoordiger, een werknemersvertegenwoordiger en een vertegenwoordiger van de pensioengerechtigden⁴.

Besluiten worden genomen met een volstrekte meerderheid van stemmen. Voor een besluit dat het vaststellen van toeslagen van toeslagen of verlagen van pensioenaanspraken en – rechten betreft is vereist dat 75% van de bestuursleden met het voorstel instemt. Bij deze besluiten moeten alle bestuursleden aanwezig of vertegenwoordigd zijn.

In de situatie waarbij pensioenen moeten worden verlaagd, is instemming van De Nederlandsche Bank vereist. Als een verlaging van pensioenaanspraken en -rechten aan de orde is aan de orde, moet dit een maand voor uitvoering ervan worden aangekondigd aan de(gewezen) deelnemers en de pensioengerechtigden.

Communicatie ten tijde van crisis

Wettelijke verplichtingen

Zodra zich een kritisch situatie voordoet (de beleidsdekkingsgraad op een peildatum is lager dan de vereiste dekkingsgraad / lager dan de minimaal vereiste dekkingsgraad / lager dan 100% / lager dan de kritische waarde) publiceert het bestuur dit op de website en informeert het bestuur het verantwoordingsorgaan, de werkgever en de ondernemingsraad hierover. Alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden zullen schriftelijk worden geïnformeerd over de maatregelen die het bestuur neemt om de financiële positie te verbeteren.

Fondsspecifieke invulling

Algemeen

Het bestuur acht het van groot belang uitermate zorgvuldig te communiceren. Uitgangspunt is om mensen te informeren en 'mee te nemen', opdat ze niet verrast worden door de ontwikkelingen en de maatregelen die het bestuur neemt. Het bestuur hecht eraan om alle belanghebbenden tijdig, juist en compleet te informeren over de mogelijke opties en de keuzes die het bestuur maakt. Hierbij is in beginsel het communicatiebeleidsplan van het fonds de leidraad. Hierin staat onder meer dat communicatie voldoende helder en begrijpelijk moet zijn. Het fonds heeft geen specifiek crisis-communicatieplan.

Maandelijks wordt op de website van het fonds vermeld hoe de dekkingsgraad zich heeft ontwikkeld en zich verhoudt tot de vastgestelde kritische waarden, de minimaal vereiste dekkingsgraad en de vereiste dekkingsgraad.

⁴ Statuten, artikel 11.

Communicatie in crisismomenten

Situatie / Maatregel	Kernboodschap	Middel
Fonds komt in herstel	Het fonds voldoet niet aan vereisten en werkt aan een herstelplan.	Een nieuwsbrief aan (gewezen) deelnemers en gepensioneerden. Een brief aan sociale partners. Informatie op de website en in het jaarverslag is voor iedereen beschikbaar.
Bestuur stelt herstelplan vast	Het fonds voldoet niet aan vereisten. Het bestuur heeft een herstelplan opgesteld.	Een nieuwsbrief aan (gewezen) deelnemers en gepensioneerden Een brief aan sociale partners. Informatie op de website en in het jaarverslag is voor iedereen beschikbaar.
Niet toekennen van een toeslag	Aangeven dat de maatregel nodig is om de financiële positie van het fonds te verbeteren. En dat de maatregel zowel de (gewezen) deelnemers als de gepensioneerden raakt.	D.m.v. een individuele brief worden (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd. De brief kan vergezeld gaan met een nieuwsbrief voor nadere toelichting. Informatie op de website en in het jaarverslag is voor iedereen beschikbaar
Verlagen van pensioenrechten en -aanspraken	Aangeven dat de maatregel nodig is om de financiële positie van het fonds te verbeteren. En dat de maatregel zowel de (gewezen) deelnemers als de pensioengerechtigden raakt.	D.m.v. een individuele brief worden (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden geïnformeerd. De brief kan vergezeld gaan met een nieuwsbrief voor nadere toelichting. Informatie op de website en in het jaarverslag is voor iedereen beschikbaar.

Evaluatie

Het crisisplan maakt onderdeel uit van het continue risicomanagement van het fonds. Ieder jaar beoordeelt het bestuur, aan de hand van de actuele situatie, of het crisisplan moet worden aangepast en stelt vast of de maatregelen nog effect zouden kunnen sorteren. Hierbij toetst het bestuur onder andere de hoogte van de kritische dekkingsgraad. Als er aanleiding toe is, past het bestuur het financieel crisisplan aan. De evaluatie maakt deel uit van de algehele toetsing van de set van formele fondsdocumenten.

Communicatie crisisplan

Belanghebbenden ((gewezen) deelnemers, aanspraak- en uitkeringsgerechtigden, verantwoordingsorgaan, DNB) worden geïnformeerd over dit financieel crisisplan. Het plan wordt gepubliceerd op de website van het fonds.

Vaststelling

Het financieel crisisplan is door het bestuur van pensioenfonds HaskoningDHV vastgesteld in zijn vergadering van 17 juni 2015. Het wordt als bijlage bij de abtn opgenomen.

Het financieel crisisplan is geactualiseerd op 20 maart 2018.

Bijlage 1 - Financiële instrumenten Pensioenfonds HaskoningDHV

Maatregelen in crisissituatie

Het bestuur heeft een aantal sturingsmiddelen om in te zetten als de financiële situatie daartoe aanleiding geeft. Onderstaand worden mogelijke maatregelen weergegeven. Daarbij wordt aangegeven in welke mate die daadwerkelijk effectief zijn in te zetten in termen van financieel effect, evenwichtigheid en haalbaarheid. De gekozen maatregelen worden door het fonds onderbouwd vanuit het belang van deelnemers, gewezen deelnemers, aanspraak- en pensioengerechtigden. In de paragraaf *Beleidskeuzes* worden de maatregelen die het fonds effectief kan inzetten verder uitgewerkt.

Premiebeleid

Het fonds voert een CDC-regeling uit met een vaste premie, waarbij de (beleggings)risico's bij de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden liggen. Bij compartiment SPDHV is de totale pensioenpremie vastgesteld op 28,1% van de pensioengrondslagsom. Dit percentage ligt vast tot en met 2019. Bij compartiment SPH bedraagt de totale pensioenpremie 25,9% van de pensioengrondslagsom.

De pensioenregeling is gebaseerd op de pensioenovereenkomst die is overeengekomen tussen sociale partners en door het fonds in uitvoering is genomen.

In de uitvoeringsovereenkomst tussen de werkgever(s) en het fonds is opgenomen dat de ondernemingen door het betalen van de (vaste) pensioenpremie aan hun financiële verplichtingen hebben voldaan. Het fonds kan de aangesloten ondernemingen niet verplichten tot het betalen van hogere bijdragen dan de overeengekomen pensioenpremie. De aangesloten ondernemingen zijn niet verantwoordelijk voor vermogenstekorten van het fonds⁵. Een extra premie, door het fonds opgelegd, is daarom niet mogelijk.

Inzetbaarheid premiebeleid

- Een verhoging van de premie heeft op de korte termijn beperkt effect op de dekkingsgraad.
- Doordat de pensioenregeling, voor wat betreft de hoogte van de pensioenpremie in relatie tot de pensioenopbouw, de verantwoordelijk is van sociale partners, kan het fonds niet eigenmachtig de regeling aanpassen en/of de premie verhogen. Het bestuur kan in overleg met sociale partner komen tot andere premie-afspraken, maar dat heeft op korte termijn geen effect.
- Premieverhoging is geen evenwichtig instrument, omdat dit de belangen van deelnemers onevenredig schaadt en het onvoldoende zekerheid biedt dat het fonds voldoende snel uit de crisissituatie geraakt.
- Er is geen afdwingbaar recht op (aanvullende) financiële ondersteuning.

Een premieverhoging en/of bijstorting door de aangesloten ondernemingen zijn **geen** beschikbare maatregelen die ten tijde van een financiële crisis kunnen worden ingezet om de financiële positie van een compartiment binnen het fonds te verbeteren.

⁵ Uitvoeringsovereenkomst d.d. 10 februari 2015, Artikel 5 lid 10 en 11.

Versoberen van de regeling

Versoberen van de pensioenregeling zonder aanpassing van de pensioenpremie zou tot gevolg hebben dat de kostendekkende premie lager wordt, terwijl de feitelijke premie gelijk blijft. Hierdoor ontstaat er een marge die kan worden ingezet om herstel te financieren.

De pensioenregeling is gebaseerd op de pensioenovereenkomst die is overeengekomen tussen sociale partners en door het fonds in uitvoering is genomen.

Inzetbaarheid versoberen regeling

- Versoberen van de pensioenregeling heeft op de korte termijn beperkt effect op de dekkingsgraad.
- Versoberen van de pensioenregeling is geen evenwichtige maatregel omdat dit de belangen van deelnemers onevenredig schaadt en het onvoldoende zekerheid biedt dat het fonds voldoende snel uit de crisissituatie geraakt.
- Doordat de pensioenregeling voor wat de hoogte van de pensioenopbouw in relatie tot de pensioenpremie de verantwoordelijk is van sociale partners, kan het fonds niet eigenmachtig de pensioenregeling versoberen.

Het versoberen van de pensioenregeling is **geen** beschikbare maatregel die ten tijde van een financiële crisis kan worden ingezet om de financiële positie van een compartiment binnen het fonds op korte termijn te verbeteren.

Beleggingsbeleid

Het bestuur heeft het strategisch beleggingsbeleid in zijn vergadering op 30 april 2015 geratificeerd. Het beleggingsbeleid kan als volgt worden samengevat. [...] De langetermijn strategische mix wordt elke drie jaar bijgesteld op basis van een ALM studie. Daarnaast kunnen de resultaten van de jaarlijks uit te voeren haalbaarheidstoets aanleiding geven het beleggingsbeleid e/o toeslagbeleid te evalueren.

Maatregelen die ten tijde van een financiële crisis kunnen worden genomen zijn:

- verhoging afdekking renterisico / verlagen afdekking inflatierisico;
- verschuiving binnen portefeuille vastrentende waarden;
- verlaging aandeel zakelijke waarden;
- meer liquide middelen aanhouden.

Inzetbaarheid beleggingsbeleid

- Beleggen brengt risico's met zich mee. Het inzetten van (crisis)maatregelen brengt eveneens risico's met zich mee. Maatregelen kunnen dus anders uitpakken dan verwacht, als gevolg van feitelijke economische omstandigheden waardoor ze een negatief effect hebben of disproportioneel blijken. Beleggingsbeleid is geen instrument dat op voorhand uitzicht geeft op sneller financieel herstel.
- Aanpassen van het beleggingsbeleid biedt onvoldoende zekerheid dat het fonds voldoende snel uit de crisissituatie geraakt.

Beleggingsbeleid heeft **geen** toegevoegde waarde meer als het fonds al in een crisissituatie is terechtgekomen en kan daarom niet worden ingezet om een financiële crisissituatie van het fonds te verbeteren (gegeven de gehanteerde definitie van een *crisis*).

Toeslagbeleid

Het bestuur zal bij het toekennen van reguliere toeslagen, de richtlijnen toekomstbestendig indexeren te volgen. Dit houdt in dat het fonds voldoende eigen vermogen moet hebben om de toeslagen die het op enig moment toekent, ook in toekomstige jaren te kunnen toekennen. Als het eigen vermogen niet voldoende is, wordt er geen of gedeeltelijk indexatie toegekend. Het toeslagbeleid van het fonds voorziet dus in het beperkt toekennen van toeslagen als een compartiment in herstel is; het toekennen van toeslagen mag er niet toe leiden dat een compartiment het vereist eigen vermogen niet binnen de maximale termijn (van tien jaar) bereikt. Volgens artikel 12 lid 1 van het pensioenreglement beslist het bestuur jaarlijks over de voorwaardelijke toeslagverlening.

Inzetbaarheid toeslagbeleid

- Het niet toekennen van toeslagen draagt niet bij aan verbetering van de dekkingsgraad, maar zorgt er wel voor dat die niet (verder) daalt.
- Als toekomstige toeslagen op een lager niveau dat het streefniveau, of niet worden toegekend, draagt dit bij aan sneller herstel van het fonds.
- Een collectief en uniform toegepast (e beperking van het) toeslagbeleid is proportioneel; het heeft in gelijke mate gevolgen voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Het toeslagbeleid is een beschikbaar instrument, dat ten tijde van een financiële crisis kan worden ingezet om de financiële positie van het fonds te beïnvloeden.

Verlagen opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten

Prognoseberekeningen tonen aan dat vanuit een actuele dekkingsgraad van 87,3%, de vereiste beleidsdekkingsgraad (2018: 123,8%) binnen de gestelde termijn (tien jaar) kan worden bereikt en het niet nodig is om een verlaging van de pensioenaanspraken en – rechten door te voeren. Als de beleidsdekkingsgraad lager is, dan zal het bestuur moeten besluiten de pensioenen te verlagen.

Volgens artikel 22 van het pensioenreglement kunnen de verworven pensioenaanspraken en –rechten van de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden worden verminderd als de financiële positie van het fonds ontoereikend is en het fonds op redelijke termijn niet kan voldoen aan artikel 131 of artikel 132 van de Pensioenwet. Korten is alleen mogelijk als reguliere sturingsmiddelen onvoldoende solaa's bieden. Korting is daarmee een laatste sturingsmiddel, dat echter als een noodrem gekarakteriseerd dient te worden. Dit betreft de mogelijkheid van het verminderen van pensioenaanspraken en pensioenrechten. Als de financiële positie van het fonds het vereist kunnen de opgebouwde aanspraken en pensioenrechten, worden verlaagd zodat deze in overeenstemming worden gebracht met de middelen van het fonds. Het fonds kan de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten uitsluitend verminderen indien:

- de technische voorzieningen en het minimaal vereist eigen vermogen niet meer volledig door waarden zijn gedekt;
- het fonds niet in staat is binnen een redelijke termijn de technische voorzieningen en het minimaal vereist eigen vermogen door waarden te dekken zonder dat de belangen van gewezen deelnemers, pensioengerechtigden, andere aanspraakgerechtigden of de werkgever(s) onevenredig worden geschaad; en
- alle overige beschikbare sturingsmiddelen, met uitzondering van het beleggingsbeleid, zijn ingezet zoals uitgewerkt in het herstelplan.

Het bestuur is van mening dat het tijdig moet ingrijpen om een tekortsituatie niet te lang te laten duren. Immers, de risico's liggen bij de deelnemers (CDC-regeling) en het bestuur wil voorkomen dat het fonds door uitstel van maatregelen in een slechtere financiële positie komt. Het bestuur is van mening dat de dekkinggraad niet te lang onder de 100% mag liggen. Daarnaast vindt het bestuur dat als pensioenen verlaagd moeten worden vanwege een langdurige financieel slechte situatie, de korting zoveel mogelijk ineens moet worden doorgevoerd. Niettemin moeten zeer hoge kortingen worden voorkomen.

Als vermindering aan de orde is, worden de toegekende pensioenen van alle deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden met een gelijk percentage verminderd tot een zodanig niveau dat de financiële positie wederom toereikend is.

Inzetbaarheid verlagen opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten

- Als de pensioenaanspraken en –rechten worden verlaagd met 1%, zal de dekkinggraad direct met ongeveer 1% toenemen.
- Een collectieve en uniform toegepaste verlaging van opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten is proportioneel; het heeft in gelijke mate gevolgen voor alle deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden.

Het uniform verlagen van opgebouwde pensioenaanspraken en –rechten is een beschikbare maatregel, die ten tijde van een financiële crisis kan worden ingezet om de financiële positie van het fonds te verbeteren.
